

“Kulturbroen”

Af Mads Bischoff, Utamadunigruppen

Utamadunigrupperne og kulturmødet

"Utamaduni oyee"/ "Op med kulturen". Disse ord hørtes første gang i Danmark i 1973, da vi fik besøg af en musik- og dansegruppe fra Sukumaland. Gruppen hed "WanaSesilia" og kom fra området omkring Mwanza nær Viktoriasøen i Tanzania. Sang og trommedans var det sprog som de 30 Sukumaer brugte til at fortælle Danskerne om det daglige liv hjemme i Sukumaland. Et fascinerende show hvor de illustrerede almindelige hverdagssituationer i form af sang, trommer og dans. Og det Danske publikum blev revet med ind i dette dejlige og umiddelbare fællesskab.

Besøget var starten til en forbindelse mellem Danskere og Sukumaer, som siden har bredt sig fra Djursland og Århus til hele Danmark, og fra Sukumaland ud til andre dele af Tanzania. I 1977 arrangerede en

gruppe danskere en genvisit i Tanzania. 20 voksne og 3 børn tog på en 2½ måneders tur til Sukumaland. De kaldte deres projekt for "Kulturbroen", som på Tanzania's nationalsprog swahili blev til "Daraja la utamaduni". Det var etnografi- musik- og teaterstuderende, der var med på turen. Folk som interesserede sig for den traditionelle kultur, og som gerne ville møde de almindelige Sukumaer, bønderne. Mange af deltagerne på turen havde en nær tilknytning til kollektivmiljøet på Djursland, og havde det tilfælles at de var draget af Sukumaernes levende gruppefællesskab.

I Danmark er vi opdraget til at blive små individer: vi får vores eget værelse så snart vi tør sove alene, og flytter hjemmefra før vi knapt har lært at gå. I Sukumaland er det meget anderledes; familien og fællesskabet er en vigtig del af alles hverdag. Man sover sammen for at holde varmen, og lever sammen for at hjælpe hinanden. Sangen og dansen er netop et af de områder som alle kan være sammen om til arbejde, fest og i hverdagen. Gammel og ung, mand og kvinde, sort

og hvid, alle er med. Glæden ved at lave noget sjovt sammen er belønningen i sig selv. Det hårde fysiske arbejde, bliver meget lettere og sjovere når man tilføjer musik og sang.

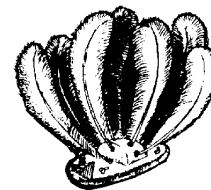
Sukumaerne har ikke den skarpe adskillelse mellem arbejde og fritid som vi kender fra vores egen danske hverdag. Man gør sig ikke de store bekymringer om hvorvidt dette eller hint arbejde nu også giver en direkte personlig vinding. Hvis det er en fordel for fællesskabet, er det også en fordel for den enkelte. Sukumaerne kender ikke til den fordybelse i ego'et som vi kun kender alt for godt herhjemme. Der er ikke tid og kræfter til at sidde derhjemme og grave i sin egen navle, for at finde ud af om man har det godt eller ej. Hvis arbejdet går godt og familien, vennerne og én selv er raske og har det godt, så er der ingen grund til bekymring.

De fleste Sukumaer er bønder, nogle lever udelukkende af deres marker og evt. husdyr, andre supplerer med andet arbejde og småhandel. I landsbyerne hvor der kun bor Sukumaer, snakkes der udelukkende Sukuma-sprog, men næsten alle har lært swahili. Engelsk tales praktisk talt kun i byområderne.

For rejsegruppen var sproget ikke noget problem. Hjemmefra havde de øvet sig på de mest nødvendige fraser

swahili. Og samværet med Sukumaerne blev båret oppe af deres uforbeholdne gæstfrihed, og udtømmelige kilder af smukke sange og danse. Danskerne havde også forberedt en musik- og teaterforestilling, som de viste på en turné rundt i Sukumaland. For mange Sukumaer var det en ny oplevelse at se Europæere lave den slags. Det troede de simpelthen ikke at vi kunne, for de Europæere som Sukumaerne ellers havde mødt, var alle u-lands frivillige, embedsmænd eller missionærer. Turen var en stor succes, og der blev knyttet mange varige venskaber mellem Sukumaerne og Danskerne.

Da gruppens medlemmer efter hjemkomsten skulle fortælle om deres indtryk og oplevelser til andre danskere brugte de dels lysbilleder og snak, men også små sketches som illustrerede de oplevelser man havde haft sammen med Sukumaerne. Dog var dét, der optog danskerne mest, de få enkle og medrivende sang- og trommedanse som gruppens medlemmer havde lært ved festlige lejligheder i Sukumaland. Nu blev hr. og fru Danmark inviteret med i runddansen. De få swahili ord blev sunget igen og igen, og de simple dansetrin fik alle til at føle den spontane glæde og det fællesskab som også gruppens medlemmer havde oplevet i Sukumaland.

Disse øjeblikke, med mindelser om en forlængst svunden nordisk samværsform, blev afsættet for at en del af den oprindelige rejsegruppens medlemmer fortsatte med at udvikle venskabet med Sukumaerne. Det blev til flere rejser tilbage til Sukumaland, og mødet med deres blomstrende danse- og musiktradition. Danskerne blev, om muligt, velkommet med endnu større gæstfrihed da det blev klart for Sukumaerne at disse Danskere var oprigtigt interesserede i deres kultur, i modsætning til de sidste mange generationers kristne missionærer, som havde ringeagtet og sågar bandlyst Sukumaernes traditionelle kultur.

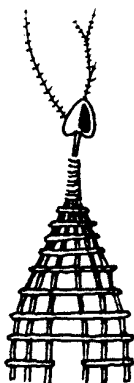
Danskerne blev inviteret til at lære danse, sange og trommerytmer af deres venner, og blev velkommet i dansegrupperne når der skulle spilles op. De drog sammen rundt til dansekurrencer, og mange gange var danskerne med til at bringe held til deres værtsgrupper, alene derved at publikum var vilde efter at se de hvide dansere. Sukumaernes traditionelle dansekurrencer foregår ved at to grupper sætter hinanden i stævne på engstrøgene mellem 2 landsbyer. Det foregår som regel søndag eftermiddag i høsttiden. Her holder de så deres lokalopgør, ligesom når Stenstrup og

Kværndrup mødes til den årlige fodbold dyst herhjemme. Hvert hold har deres "supporters" som sørger for at stemningen er høj i deres danselejr. Den gruppe som har kunnet trække det største publikum, er vindere af dagens dyst. Da der som regel ikke er en egentlig dommer, oplever man tit at begge hold bagefter, vil insistere på at det var dem der vandt. På den måde er der ingen der skal gå hjem og føle sig mindreværdige. Alle er glade, og venskabet mellem grupperne kan bestå.

Efter hjemkomsten til Danmark begyndte rejsegruppen, som nu kaldte sig Utamadunigruppen, at arrangere weekend workshops med sang, dans og trommer, samt snak og fortællinger fra Sukumaland. Ideen om at invitere nogle af vennerne dernede fra til Danmark opstod hurtigt. På grund af begrænsede økonomiske muligheder måtte man "nøjes" med at invitere Edwardi Ntemi herop, en ung og meget talentfuld danseleder fra WanaSesilia. Han fik en meget stor og vigtig rolle i forbindelse med opsætningen af sukumaeventyret "Shibilibili" som børneteater på Det lille Teater. Herefter indgik han i Utamadunigruppens engagementer med børn og voksne, på skoler og andre Afrika-relevante forsamlinger over hele landet. Sammen med gruppen dannede han grunden for den måde at formidle kultur på, som stadig er en vigtig del af Utamadunigruppens arbejde og som hjælper på at skabe en større forståelse for "Den tredje Verden" herhjemme.

I forbindelse med gruppens mange engagementer rundt omkring, opstod idéen med at mødes til de store københavner-karnevaller. Her kunne vi danse sammen med de mange mennesker som havde lært dansene på kurser o.lign. Og her kunne vi genskabe noget af stemningen fra Sukumaland, ved at "konkurrere" med andre dansegrupper. Idéen var en succes, og i mange år var karnevallerne landet over, dét sted som alle vi Sukumadanse-freaks kunne mødes for at danse, synge og spille. Efterhånden opstod der selvstændige Sukuma-dansegrupper i mange egne af Danmark. Grupper som typisk mødtes for at træne en gang om ugen. Enten for bare at danse og have det rart, eller for at øve til at tage ud og optræde/undervise med dansene.

En del af grunden til Sukumadansens store popularitet herhjemme er nok kombinationen mellem det at danse, hoppe, svede og have det sjovt sammen, og en fascination af historierne og kulturen bag dansen. Sangene er ofte en hyldest til nulevende eller afdøde Sukumaer, eller f.eks. blot en velkomst til gæsterne. Dansen viser på samme tid brudstykker af Sukumaernes hverdag og historie, samt deres fantastiske smidighed og kropskontrol

som er tilegnet gennem hårdt fysisk arbejde. Nu om dage i Danmark er vi henvist til "Fitness center" og "Jane Fonda work-out", når vi ønsker en afveksling fra vores ofte meget "siddende" og "tænkende" arbejde.

I Sukumadansen kan vi genfinde noget af det som vi har glemt fra vores egen kulturarv, nemlig folkedansen, hvor alle fra spæd til olding kan være sammen i et sjovt og uforpligtende samvær. Fornøjelsen ved at danse på Afrikansk kan selvfølgelig ikke alene bringe glæden ved livet til veje, dansen er blot en af de mange udtryksformer, der viser at man lever og holder af livet. Samtidigt er den eksotiske og fremmedartede dans med til at udvide vores horisont. Pludselig kan man identificere sig direkte med en Sukuma på den anden side af jorden, og selv tage del i det gruppe-fællesskab, som vi ofte savner i vores danske hverdag.

I dag består den Djurslandske Utamadunigruppe af 5 Tanzanianere og 10-12 danskere, og er blevet et samlingssted for folk der arbejder professionelt med musik, krop og kultur fra Tanzania. Medlemmernes baggrund og indfaldsvinkel til arbejdet er meget forskellig og omfatter alt lige fra at være født ind i kulturen, til afspændingspædagog, musik og bevægelses- pædagog, teatermusiker, reklametegner, skolelærer, og udstationeret bistandsarbejder. Gruppens størrelse varierer lidt fra tid til anden, da der oftest er et par af os som er på studie/arbejds ophold i Tanzania.

Som nævnt opstod der i kølvandet på Utamadunigruppens mange arrangementer, et utal af grupper rundt omkring i det danske land. I øjeblikket

er der ca. 18 aktive dansegrupper som typisk består af 15-20 mennesker. Det er svært at give en fælles karakteristik af alle disse danske Afrika-dansere. Dansen tiltrækker folk fra alle sociale lag i samfundet. Fra læger, maskinarbejdere, murere, husmødre, og pædagoger til musikere, dansere, skuespillere, kunstnere, gøglere og andet godtfolk. Kort sagt folk fra alle dele af samfundet.

Alle har et fælles ønske om at lave noget i det gruppe-fællesskab, som kan være så svært at finde andre steder. Dansen og det eksotisk fremmede gør os alle lige fjumrende og famlende i starten, og lige hurtigt fortrolige og trygge ved de enkle danse. Alle oplever lynhurtigt en glæde over at kunne deltage på præcis de betingelser og med de muligheder som den enkelte har. Ingen er for tyk eller for tynd. Ingen er for dum eller for klog. Vi kan alle føle fællesskabet på trods af de skel som til daglig skiller os i mange forskellige "verdener".

Det er ikke en ligegyldig kulturtradition som ligger bag dansene og deres kraft. Når man begynder at forstå dansene, sangene, og rytmerne, åbner det også op for en meget større forståelse af Sukumaernes kultur, og deres livsvilkår. Dét som andre kan bruge time- og dagevis på at læse sig til en forståelse af, det kan vi svede med i time- og dagevis for at få ind under huden i dansens fantastiske univers.

Efter at "karnevalstraditionen" nærmest gik i sig selv igen i Danmark, manglede vi et sted at kunne mødes med dansen. Allerede fra 1982 havde Utamadunigruppen arrangeret en slags Afrika-weekend, hvor vi mødtes i en stor lysning midt i Ramten Skov på Djursland. I starten var vi 40-50 mennesker som havde en dejlig weekend under åben himmel, med trommer, sang og dans. Her prøvede vi i det små kræfter med traditionelle håndværks aktiviteter som at bygge trommer, lave kostumer m.m.

Lejren blev hurtigt populær, og udviklede sig til at blive stedet hvor vi kunne mødes med vennerne fra hele landet. På få år blev det en fast tradition at mødes i slutningen af sommerferien, smide sko og bukser, for at gå i bare tæer og khangaskørter i en uge. Et lille pusterum fra hverdagens stress og jag, hvor vi næsten havde glemt hvor smukt det lyder når vi synger i flok, og hvor dejligt det er at være sammen i naturen. Lejren giver os en mulighed for at praktisere de følelser i os alle som taler for et større gruppe-fællesskab, fælles ansvar og handling. Derfor er lejren også blevet stedet hvor vi har tid og mulighed for at udveksle visionerne om de alternative levemåder og livssyn, som vi ellers har svært ved at få ørenlyd for.

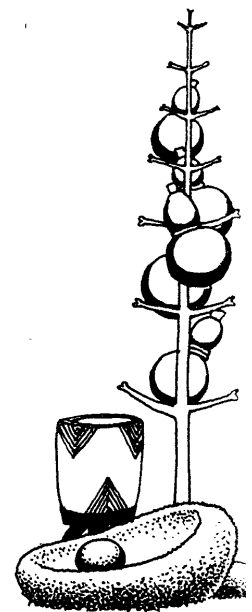
Efterhånden som lejren voksede, begyndte vi også at få et lille overskud på arrangementet. Til trods for at det altid har været meget billigt at deltage, så holdes udgifterne nede af at der ikke er nogen der modtager løn for det store arbejde som det er at forberede og afvikle en udendørs lejr for mellem 4- og 500 mennesker i en hel uge. Overskuddet har vi valgt at bruge til at finansiere at vi kan invitere vore venner og lærere fra Tanzania herop, for at være vores kulturgæster og undervisere på selve lejren. På den måde har vi kunnet invitere gæster herop de sidste 9 år i træk.

Et enkelt ord på swahili kan rammende beskrive det vi mødes om: kucheza, og det kan oversættes med: leg, dans, og musik. I Danmark er det typisk noget man beskæftiger sig med i fritiden, og som adskilte størrelser: Vi leger ikke med musikken, vi spiller den. Vi danser ikke med musikken, men til den.

Lejrens aktiviteter er foruden dansen koncentreret om afrikanske håndværk, ceremonier, måltidssituationer og fortælling om afrikanske sæder og skikke. I 1992 blev der bygget en stråtækt smedemester-hytte i fuld størrelse som efterfølgende har været et samlingspunkt for lejren tiltagende håndværksaktiviteter. På lejren i 1993 dannede den rammen om et møde mellem en Sukuma smed og en dansk jernalder smed, og deres arbejde ved esserne. I 1994 var det en repræsentant fra slangedanse-selskabets tur til at vise hans styrke med at tæmme farlige slanger, ved hjælp af traditionel medicin samt rituelle danse og sange.

Udover at mødes om sommeren på Djursland, har behovet for at mødes også givet grobund for at vi hver vinter mødes i Svendborg til en "Vinterkucheza", hvor vi indvaderer en almindelig folkeskole og omdanner den til et afrikansk dansetræf. Forår og efterår arrangerer københavnerne et Kikome-træf (Kikome betyder bålsted), hvor vi også danser og hører historier om nutidens Sukumaland fra folk som just er hjemvendt.

Dansetræffene i Danmark er imidlertid også blevet et forum hvor der udveksles tanker og ideer om raceproblemer kontra integration. Om kropskulturen i kulden og i varmen, om familiestrukturer og fællesskab i hverdagen og i det fremmede. Om forskelle og ligheder mellem de sydlige- og de nordlige kulturer.

Mads Bischoff, Århus Januar 1995.

Skrevet af Mads Bischoff, som et bidrag til antologien "Krop, idræt, kultur", udgivet af Mellemfolkeligt Samvirke & DGI 1996.